

Kent Parklarındaki Çocuk Oyun Alanlarının Kullanıcı İstekleri Açısından İrdelenmesi

Examination of Children's Playgrounds in The Urban Parks in Terms of User Requirements

Şule KISAKÜREK^{a*}, Müge KÜLAHLIOĞLU^b, Emine ARDIÇ^c

^a Dr. Öğr. Üyesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Orman Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kahramanmaraş, 46100, Türkiye

^b Arş. Gör., Çukurova Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Adana, 01330, Türkiye

^c Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Orman Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Kahramanmaraş, 46100, Türkiye

ÖZET ABSTRACT

Çocuk oyun alanları, çocukların hem sosyal, fiziksel ve zihinsel olarak gelişimine katkı sağlayan hem de doğa ile ilişki kurabildikleri alanlardır. Ancak gelişen teknolojik olanaklar, hızlı ve düzensiz bir şekilde büyüyen kentler ile birlikte çocuk oyun alanları kullanıcıların taleplerine cevap veremez hale gelmiştir. Bu bağlamda çocuk oyun alanlarının tasarım ve planlamasında kullanıcı isteklerinin dikkate alınması önem taşımaktadır. Bu noktadan hareketle çalışmada Kahramanmaraş kenti çocuk oyun alanları örneğinde kullanıcı görüş ve isteklerini belirlemek amaçlanmıştır. Çalışmanın amacına uygun olarak 4 ana başlıkta toplam 33 adet sorudan oluşan anket formları hazırlanmıştır. Anket formları Kahramanmaraş kenti Onikişubat ve Arslanbey kent parkları, Kılavuzlu mesire alanı içerisinde yer alan çocuk oyun alanlarında toplam 150 kişiye yüz yüze metodu ile uygulanmıştır. Anket formlarının analizi SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışma sonucunda kullanıcıların mevcut çocuk oyun alanları hakkındaki görüşleri ve talepleri belirlenmiştir.

Children's playgrounds are areas can contribute to both in social, physical and mental developments to children and relationship between children with nature. However, children's playgrounds have become unable to answer requirements of users, due to growing rapidly and irregularly cities and developing technological facilities. In this context, it is important that consider user requests in the design and planning of children's playgrounds. From this point, it is aimed to determine user opinions and requests in Kahramanmaraş city playgrounds. Survey forms were prepared consisting of 33 questions in 4 main titles in accordance with the purpose of the study. The questionnaire form was applied to a total of 150 people within the face-to-face method in Kahramanmaraş city Onikişubat, Arslanbey and Kılavuzlu children playgrounds within recreation area. Analysis of questionnaire forms was analyzed using the SPSS program As a result of the study, the opinions and requests of the users regarding the existing children's playgrounds have been determined

Anahtar Kelimeler: Çocuk Oyun Alanları, Kahramanmaraş, Kullanıcı İstekleri, Likert, SPSS.

Keywords: Children playgrounds, Kahramanmaraş, User Requirements, Likert, SPSS.

1. GİRİŞ

Çocukların fiziksel ve ruhsal açıdan sağlıklı yetişebilmelerinde, aynı zamanda sosyal, zihinsel ve fiziksel olarak gelişebilmelerinde oyun çok önemli bir yere sahiptir. Çocukların çok sevdiği bu etkinliğin nerede ve nasıl gerçekleştirildiği çok önemlidir. Çocukların oyun oynayabildikleri mekânlar evler, okul bahçeleri, sokaklar ve çocuk oyun alanlarıdır. Günümüzde alışveriş merkezleri ve diğer kapalı alanlarda bulunan çocuk oyun alanları da kullanılmaktadır. Çocuğun ruhsal ve fiziksel gelişiminde aile, okul, iç mekân oyunlarının yanında açık hava oyunlarına olanak sağlayan 'çocuk oyun alanları', hızla büyüyen kentlerde en çok aranan yeşil alan tiplerinden biri haline gelmiştir. Günümüzde özellikle kentlerde yaşayan çocukların doğal alanlar ile ilişkisi, ebeveynlerin çocuklarını koruma duygusu ve doğal alanların kentlerde giderek kaybolması gibi nedenlerle giderek azalmaktadır (Tranter ve Doyle, 1996; Valentine

* Corresponding author. Tel.:+90-344-300-1819; fax: +90-344-300-1712.

E-mail address: skazanci@ksu.edu.tr

ve McKendrick, 1997). Dış ortamda oynamak geçmişte kalan bir aktivite olarak hatırlanmakta, günümüzde kurallarla daraltılmış evlerinde veya birbirinin aynı standart oyun alanlarında oynamaya teşvik edilen çocukların sosyal ve duygusal yeterlilikleri uzun dönemde olumsuz yönde etkilenmektedir (Tranter ve Pawson, 2001).

Çocuk oyun alanları, çocukların aktif rekreasyon gereksinimini karşılayan serbest zamanlarını değerlendirdikleri ruhsal, bedensel, zihinsel gelişimlerine katkıda bulunan güvenli, ayrıca çocukları oyuna ve düzene teşvik edici nitelikteki açık alanlardır (Cihangiroğlu, 1994). Çocuk oyun alanları, güvenlik ve sağlamlık açısından çocuğun sağlığına zarar vermeyecek şekilde aynı zamanda sosyalleşmeyi sağlayan çocuğun beş farklı duyu organıyla algılayabileceği her yaş grubuna hitap eden, her mevsim kullanılabilen, kültürel ve doğal elemanların uyum içinde tasarlanan mekânlar olmalıdır. Böylece çocuklar hem ruhsal hem de fiziksel gelişimlerini daha olumlu yönde tamamlayacaklardır. Ülkemizdeki mevcut çocuk oyun alanlarının hem nitelik hem de nicelik açısından çocuğun bedensel, zihinsel ve sosyal gereksinimlerini karşılamada yetersiz olduğu birçok araştırmacı tarafından teyit edilmiştir (Yılmaz ve Bulut, 2003; Bal, 2005).

Çocuk oyun alanları işlevlerini yerine getirebilmeleri için tasarım ve planlama esnasında çocukların fiziksel, sosyal ve psikolojik isteklerine cevap verebilmeleri için birtakım ilkelere dikkat edilmesi gerekmektedir. Dikkat edilmesi gereken konular arasında belki de en önemlisi çocuk oyun alanlarının çeşitli fonksiyon ve elemanı bulundurmalarıdır. Güvenliği ve konutlara uygun mesafede olmaları, bitkilendirilmesi diğer dikkat edilecek unsurlardır. Bu unsurlara yer seçimi, yollar, güvenlik elemanları, oyun elemanlarının çeşit ve materyali, yüzey kaplamaları, sınır elemanları ve merdivenler gibi kriterler verilebilir (ASTM, 2016; CPSC, 2010; Duman ve Koçak, 2013; Ergen 2000, Özgen ve Özgüç, 1994; Yücel 2005). Çocuk oyun alanlarının tasarımı, planlanması öncesinde ve sonrasında kullanıcı isteklerinin bilinmesi ilkelerin doğru uygulanabilmesi açısından önemlidir. Kullanıcı olarak insan, mekânın kendi ihtiyaçlarını karşılamak ve amaçlarını tatmin etmek üzere tasarlanması gerektiği beklentisi içindedir (Günel ve Esin, 2007). Bu nedenle çocuk oyun alanlarının yegâne kullanıcıları olan çocukların ve ailelerinin istekleri tasarım ve planlamanın her noktasında başvurulması gereken bir veridir. Bu noktadan hareketle çalışmada çocuk oyun alanlarında kullanıcı görüş ve taleplerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada bu amaçla anket formları hazırlanmış, Kahramanmaraş kentinde Onikişubat ve Arslanbey kent parkları, Kılavuzlu mesire alanında kullanıcılara yüz yüze metodu ile uygulanmıştır.

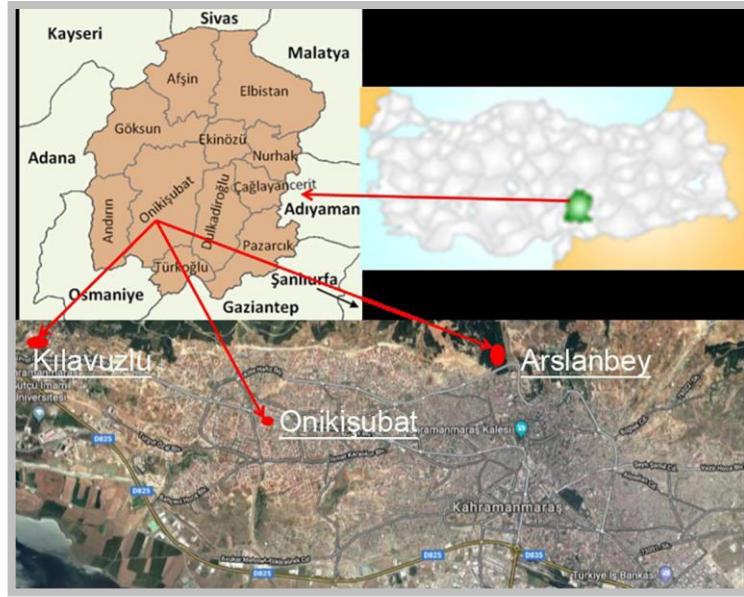
Anket formları önceki çalışmalardan yararlanılarak, kullanıcıların demografik özellikleri, parkların kullanım süresi ve zamanı, mevcut duruma ilişkin görüşler ve kullanıcı istekleri olmak üzere 4 ana başlıkta toplanan sorulardan oluşmuştur. Kullanıcıların çocuk oyun alanlarının mevcut durumu ile ilgili görüşlerini belirlemek amacı ile oluşturulan sorularda 5'li Likert ölçeği kullanılmıştır (Likert, 1932; Tezbaşaran, 2008). Anket formları SPSS (İstatistiksel veri analiz programı) yardımıyla analiz edilmiştir. Analiz sonuçları değerlendirilerek tasarım ve planlama önerileri geliştirilmiştir.

2. MATERYAL VE YÖNTEM

2.1. Materyal

Çocuk oyun alanlarında mevcut durumu değerlendirmek ve kullanıcı isteklerini belirlemek amacı ile gerçekleştirilen bu çalışmanın ana materyalini araştırma alanı oluşturmaktadır. Araştırma alanı Kahramanmaraş kenti içerisinde yer alan Onikişubat ve Arslanbey kent parkları, Kılavuzlu mesire alanıdır (Şekil 1). Araştırmanın yürütülmesinde anket formları ve SPSS programı yardımcı materyal olarak kullanılmıştır.

Çocuk oyun alanlarında kullanıcı isteklerinin çok yönlü olarak değerlendirilebilmesi için Kahramanmaraş kentinin üç farklı bölgesinde bulunan kent parklarında yer alan çocuk oyun alanları çalışma alanı olarak seçilmiştir. Seçilen kent parklarının son yıllarda yapılmış olması, farklı büyüklüklerde olması, çok kullanılan parklar olması, farklı bölgelerde yer alması ve farklı tasarıma sahip olması bu parkların seçiminde etkin rol oynamıştır.

Şekil 1. Araştırma Alanının Konumu

Seçilen parklar; Onikişubat kent parkı, Kılavuzlu mesire alanı ve Arslanbey kent parkıdır. Onikişubat Kent Parkı, 2003 yılında yapılmış olup, 16.618 m² büyüklüğündedir. Kentin merkezinde yer almaktadır. Kılavuzlu mesire alanı, 2008 yılında yapılmış olup, 49.353 m² büyüklüğündedir. Kentin kuzeybatısında yer almaktadır. Arslanbey kent parkı, 2013 yılında yapılmış olup, 550.000 m² büyüklüğündedir. Kentin kuzeydoğusunda yer almaktadır (Şekil 2).

Şekil 2. Araştırma Alanından Görüntüler (Kılavuzlu Mesire Alanı, Arslanbey Mesire Alanı, Onikişubat Kent Parkı)

2.2. Yöntem

Bu çalışma Kahramanmaraş kentinde yer alan kent parklarında bulunan çocuk oyun alanlarının kullanıcı istekleri açısından değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma literatür taraması ve anket formlarının hazırlanması, kent parklarının belirlenmesi ve anketlerin uygulanması ve değerlendirme olmak üzere üç aşamada gerçekleştirilmiştir.

Birinci aşamada literatür tarama ve anket formlarının hazırlanması işlemleri gerçekleştirilmiştir. Anket formları kullanıcıların demografik özellikleri, oyun alanlarının kullanım süre ve zamanı, çocuk oyun alanlarının mevcut durumuna ilişkin görüşler ve kullanıcı isteklerinin belirlenmesi olmak üzere dört ana başlıktan ve 33 adet sorudan oluşmaktadır. Kullanıcıların demografik özelliklerinin belirlenmesi başlığı altında yaş, cinsiyet, eğitim ve meslek durumu olmak üzere toplam dört adet sorudan oluşmaktadır. Oyun alanlarının kullanım süre ve zamanı başlığı çoktan seçmeli olarak iki adet sorudan oluşmaktadır. Çocuk oyun alanlarının mevcut durumuna ilişkin görüşler başlığı, 5'li Likert ölçeğinde on sekiz adet sorudan oluşmaktadır. Kullanıcı isteklerinin belirlenmesi başlığı çoktan seçmeli olarak sekiz adet sorudan oluşmaktadır.

İkinci aşamada anket formları uygulanmasında parka gelen kişiler arasında 'Basit Rastgele Örneklem Seçimi' metodu izlenmiştir. Bruman ve Cramer 2001'e göre örneklem büyüklüğü, ölçek geliştirme aşamasında soruların en az 5 ya da 10 katı olarak belirlenebilir yaklaşımdan hareketle, 150 kişi olarak belirlenmiştir(Tavşancıl 2002). Anket formları seçilen parklarda toplam 150 kişiye yüz yüze metodu ile hafta içi ve hafta sonu farklı zamanlarda uygulanmıştır.

Üçüncü aşamada anket sorularına verilen cevaplar Microsoft Excel programına işlenerek SPSS programında değerlendirilmiştir. Anket sorularına verilen cevapların frekans değerleri ve % oranları belirlenmiştir. Daha sonra demografik özelliklerden yaş, eğitim ve meslek durumu ile parkta geçirilen süre, parkta bulunma süre aralığı, parkta bulunan oyun aletlerini güvenli buluyorum ve parkta yapılan bakım ve onarım işlerini yeterli buluyorum gibi sorular arasında bir ilişki olup olmadığı, çapraz tablo ve Ki-kare analizi ile belirlenmiştir. Elde edilen sonuçların ana başlıklara göre çizelge ve grafikleri hazırlanarak yorumlanmıştır. Son aşamada analiz sonuçları doğrultusunda planlama ve tasarım önerileri geliştirilmiştir.

3. BULGULAR

Çocuk oyun alanları kullanıcılarına anket formları uygulanarak gerçekleştirilen bu çalışma sonucunda elde edilen veriler, kullanıcıların demografik özellikleri, kullanım süre ve zamanı, mevcut duruma ilişkin görüşler ve kullanıcı istekleri olmak üzere dört ana başlıkta toplanarak sunulmuştur.

3.1. Kullanıcıların Demografik Özellikleri

Çocuk oyun alanlarının planlama ve tasarımında kullanıcı özelliklerinin belirlenmesi önemlidir. Bu amaçla anket sorular değerlendirilmiş kullanıcı kitlenin demografik özelliklerine ait bilgiler frekans tabloları aracılığıyla katılımcıların cinsiyet, yaş, eğitim durumu, meslek durumu, çocuk sayısı ve çocuk yaşı gibi demografik özelliklerine yer verilmiştir (Tablo 1). Kullanıcıların sırasıyla 26 ile 35 yaş(%48), 36 ile 45 yaş(%26,7), 16 ile 25 yaş(%18,0), 46 ile 55 yaş (%4,7) ve 56 ile 65 yaş (%2,7) yaş aralıklarının oluşturduğu tespit edilmiştir. Kullanıcıların %21,3'ünü erkekler ve %78,7'sini kadınlar oluşturmaktadır. Kullanıcıların eğitim durumu değerlendirildiğinde üniversite mezunu bireylerin ankete katılanların %29,3'ünü oluşturduğu görülmektedir. Bunu sırasıyla ilkökul mezunu (%27,3), ortaokul mezunu (%24,0), lise mezunu (%14,7) okuryazar ve okuryazar olmayan (%4,7) takip etmektedir. Ankete katılanların %65,3'ünü farklı meslek gruplarında çalışanlar (çoğunluğun ev hanımı), %18,7'sini memur, %7,3'ünü işçi, %4,7'sini öğrenci, %4,0'ını serbest çalışanlar oluşturmaktadır. Kullanıcıların çocuk sayısı değerlendirildiğinde %40,7'sinin 2 çocuk, %32'sinin bir çocuk, %27,3'ünün 3 çocuk sahibi olduğu belirlenmiştir. Kullanıcıların çocuklarının %43,3'ünün 0-3 yaş aralığında, %27,4'ünün 4-6, %13,3'ünün 7-9, %16'sının 10 yaş ve üzeri olduğu görülmektedir(Tablo 1).

3.2. Çocuk Oyun Alanlarının Kullanım Süre/Zamanları

Ankete katılanların %23,3'ü 1 saat, %20,7'si 2 saat, %18,0'ı 5 saat, %12,7'si 3 saat %12,0'ı 4 saat, %13,3'ü daha fazla vakit geçirmektedir. Ankete katılan kullanıcıların çoğunluğunun parkta 1 saat vakit geçirdiği belirlenmiştir. Kullanıcıların parkta bulunma saatleri olarak çoğunlukla 16.00 ile 18.00 (%34) saat aralığını tercih ettikleri görülmektedir. Tercih edilen saatler sırasıyla %17,3'ü 14.00 ile 16.00 arası, %14,0'ı 10.00 ile 12.00 arası, %13,3'ü 12.00 ile 14.00 arası, %11,3'ü 18.00 ile 20.00 arası, %6,0'ı ise 20.00 ile 24.00 saatleri arası, %3,3'ü 8.00 ile 10.00 arasındadır (Tablo 2).

Parkların 3 saat (%12,0), 4 saat (%13,3) ve 5 saat (%18) gibi uzun süreli kullanımı, hafta sonları daha yoğun ve daha uzun kullanımı ile açıklanabilir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine Ait Bilgilerin Dağılımı

Kriter	Alt Kriter	Frekans	Oran(%)
Yaş Durumu	16-25	27	18,0
	26-35	72	48,0
	36-45	40	26,7
	46-55	7	4,7
	56-65	4	2,7
Cinsiyet Durumu	Erkek	32	21,3
	Kadın	118	78,7
Eğitim Durumu	Okuryazar olmayan	5	3,4
	Okuryazar	2	1,3
	İlkokul	41	27,3
	Ortaokul	22	14,7
	Lise	36	24,0
	Üniversite	44	29,3
Meslek Durumu	Memur	28	18,7
	İşçi	11	7,3
	Öğrenci	7	4,7
	Serbest	6	4,0
	Diğer	98	65,3
Çocuk Sayısı	1	48	32,0
	2	61	40,7
	3	41	27,3
Çocuk yaşı	0 - 3 yaş	65	43,3
	4 - 6 yaş	41	27,4
	7 - 9 yaş	20	13,3
	10 yaş ve üzeri	24	16,0

Tablo 2. Parkta Bulunma Durumuna İlişkin Verilerin Dağılımı

Kriter	Alt Kriter	Frekans	%
Parkta Bulunma Durumu	1saat	35	23,3
	2saat	31	20,7
	3saat	19	12,7
	4saat	18	12,0
	5saat	27	18,0
	Daha Fazla	20	13,3
Parkta Bulunma Saatleri	8:00-10:00	5	3,3
	10:00-12:00	21	14,0
	12:00-14:00	20	13,3
	14:00-16:00	26	17,3
	16:00-18:00	52	34,7
	18:00-20:00	17	11,3
	20:00-24:00	9	6,0

3.3. Çocuk Oyun Alanlarının Mevcut Durumuna İlişkin Görüşlerin Değerlendirilmesi

Araştırma alanı olarak seçilen çocuk oyun alanlarının mevcut durumu güvenlik, donatı elemanları yeterliliği ve bakımlarının yeterliliğini sorgulayan anket soruları bu ana başlık altında toplanarak seçilen parklara ilişkin kullanıcıların görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Çocuk oyun alanlarının bakımını ankete katılanların %52,1'i yeterli bulmaz iken, kararsız olanlar %21,3, bakımlı bulanlar ise 26,6'dır. Çocuk oyun alanlarının temiz kullanılmadığını düşünenler ankete katılanların %52,7'si iken kararsızlar %28,7, temiz kullanıldığını düşünenler %18,6'dır. Çocuk oyun alanlarının yakınında olan tuvaletlerin temizliğini yeterli bulmayanların oranı %90 iken, yeterli bulanlar %6'dır. Çocuk oyun aletlerinin bakım ve onarımını yeterli olmadığını düşünenler ankete katılanların %34,6 iken, kararsızlar %28,7, yeterli bulanlar ise 36,7'dir.

Çocuk oyun alanlarının konum, fiziki koşulları, oyun elemanı seçimi, bitkilendirme ve aydınlatma durumu güvenlik açısından değerlendirilmiştir. Oyun alanlarının konum açısından güvenilir yerde olduğunu düşünenler ankete katılanların % 51'ini oluştururken, kararsızlar % 30'dur. Oyun alanlarının fiziki şartlarını güvenilir bulanlar ankete katılanların %45'ini, kararsızlar ise %38'ini oluşturmaktadır. Çocuk oyun alanlarının elektrik trafolarının uzağında olduğunu ifade edenlerin oranı %54.7'dir. Oyun alanlarının sulama kanalları veya sulama göletlerine uzağında olduğunu ifade edenler ankete katılanların %66.7 sini oluşturmaktadır. Oyun alanlarında bakım ve onarım işlerin güvenli bir şekilde yapıldığını düşünenler ankete katılanların %36.7 sini oluştururken, güvenli bulmayanlar %34.6, kararsızlar ise %28.7'dir. Ankete katılanların %44'ünün Çocuk oyun aletlerini, %76'sının kullanılan bitkileri güvenli bulunduğunu belirlenmiştir(Tablo 3).

Çocuk oyun alanlarının donatı elemanları ve çeşitliliği açısından çöp atma alanları (%51.3), çöp atma yerlerine yönlendirme (%40.7), oturma birimlerini (%44), aydınlatma elemanları (%56) oranında yeterli buldukları belirlenmiştir. Ancak kullanıcıların tuvalet sayısını (%52.3), basket ve futbol alanlarını(%63.4) oranında yetersiz buldukları belirlenmiştir. (Tablo 3).

Tablo 3. Çocuk Oyun Alanlarının Mevcut Durumuna İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Kriter	1(%)*	2(%)*	3(%)*	4(%)*	5(%)*
Çocuk oyun alanları temiz kullanılıyor	28.7	24.0	28.7	15.3	3.3
Çocuk oyun alanlarında bulunan çöp atma yerleri yeterlidir	8.7	24.7	15.3	44.7	6.6
Çocuk oyun alanlarında bulunan çöp atma yerleri çocukları yönlendirecek şekildedir	14.0	25.3	20.0	33.4	7.3
Çocuk oyun alanlarının bakımları yeterlidir	17.3	34.8	21.3	25.3	1.3
Tuvalet sayısı yeterlidir	32.0	25.3	9.3	31.4	2.0
Çocuk oyun alanları yakınlarında bulunan tuvaletler temiz bırakılmaktadır	76.0	14.0	4.0	3.3	2.7
Aydınlatma sayısı ve şekli yeterlidir	2.0	18.0	23.3	50.0	6.7
Oturma birimleri yeterli sayıdadır	11.3	26.0	18.7	39.3	4.7
Basket oyun alanları yeterlidir	46.1	17.3	15.3	20.0	1.3
Futbol oyun alanları yeterlidir	48.6	16.0	14.7	18.7	2.0
Çocuk oyun alanları güvenilir yerlerdir	3.3	15.3	30.0	47.4	4.0
Çocuk oyun alanlarını kurulduğu yer elektrik trafolarının uzağında bulunmaktadır	13.3	7.3	24.7	42.0	12.7
Çocuk oyun alanlarının kurulduğu yer sulama kanalları veya sulama göletlerini uzağında bulunmaktadır	12.0	9.3	12.0	60.0	6.7
Çocuk oyun alanlarının fiziki şartlarını güvenli buluyorum	4.0	12.0	38.0	43.3	2.0
Çocuk oyun alanlarında bakım ve onarım işlemlerini güvenli buluyorum	17.3	17.3	28.7	32.7	4.0
Çocuk oyun alanlarında bulunan aletleri güvenli buluyorum	12.0	16.0	28.0	40.7	3.3
Çocuk oyun alanlarında bulunan ağaçları ve bitkileri güvenilir buluyorum	1.3	2.0	20.7	70.0	6.0
Çocuk oyun alanlarında bulunan tüm oyun aletleri ile çocuğumun oynamasını güvenli buluyorum	6.7	18.0	34.0	32.6	8.7

*Likert ölçeğine göre 1=Kesinlikle katılmıyorum 2=Katılmıyorum 3=Kararsızım 4=Katılıyorum 5=Kesinlikle Katılıyorum(Likert, 1932).

3.4. Kullanıcı İsteklerinin Değerlendirilmesi

Kullanıcıların %98,7'si çocukların bulunduğu oyun alanlarında dumansız hava sahasının olmasını istemekte, %1,3'ü ise bu düşüncüyü kabul etmemektedir. Kullanıcıların %92,0'ı oyun alanının renklendirilmesini doğru bulmakta, %8'i ise bu düşüncenin doğru olmadığını belirtmektedir. Kullanıcıların %26,7'si kısa boylu bitkilerin kullanılmasını tercih etmekte, %73,3'ü ise uzun boylu bitkilerin kullanılması gerektiğini belirtmektedirler. Kullanıcıların

%50,0'ı çim, %24,0'ı kauçuk, %15,3'ü kum, %9,3 diğer, %1,3'ü beton zemin türleri olması gerektiğini belirtmektedir. Sonuçlara göre çocukları için en fazla çim ve kauçuk zemin türü tercih edilmektedir. Kullanıcıların %61,3'ü ahşap, %32,7'si plastik, %1,3'ü polietilen ve kauçuk %3,3'ü diğer malzemelerin kullanılması gerektiğini belirtmektedir. Ahşap malzemeye olan yönelimin daha fazla olduğu görülmektedir. Kullanıcıların %22,0'ı görebileceğim yer olması, %16,0'ı ev ve iş yeri uzaklığı, %12,7'si oyun çeşitliliği ile %12,7 güvenli olması, %11,3'ü temiz olması, % 25,3'ü diğer nedenlerden dolayı gitmiş olduğu parkı belirlemektedir. En etkili nedenin görebileceğim yer olması seçeneği dikkat çekicidir. Kullanıcıların %98,0'ı çocukları için farklı tip oyun alanlarının gerektiğini, %2,0'ı ise böyle bir ihtiyacın olmadığını belirtmektedir. Kullanıcıların %9,3'ü kum, %15,3'ü zıp zıp, %3,3'ü tırmanma, %15,3'ü yer satrancının olmasını %54,7'si bu oyunların hepsinin olmasını istemektedir (Tablo 4).

Anket soruları arasında açık uçlu olarak parklarda ne olmasını isterdiniz sorusuna verilen cevaplar değerlendirildiğinde fiziksel ve zekâ geliştirici oyunlar, çocukların ilgisini çekecek oyunlar, ahşap oyun setleri, macera oyunları, top havuzu, tırmanma ve denge oyun aletleri istediklerini ifade etmişlerdir.

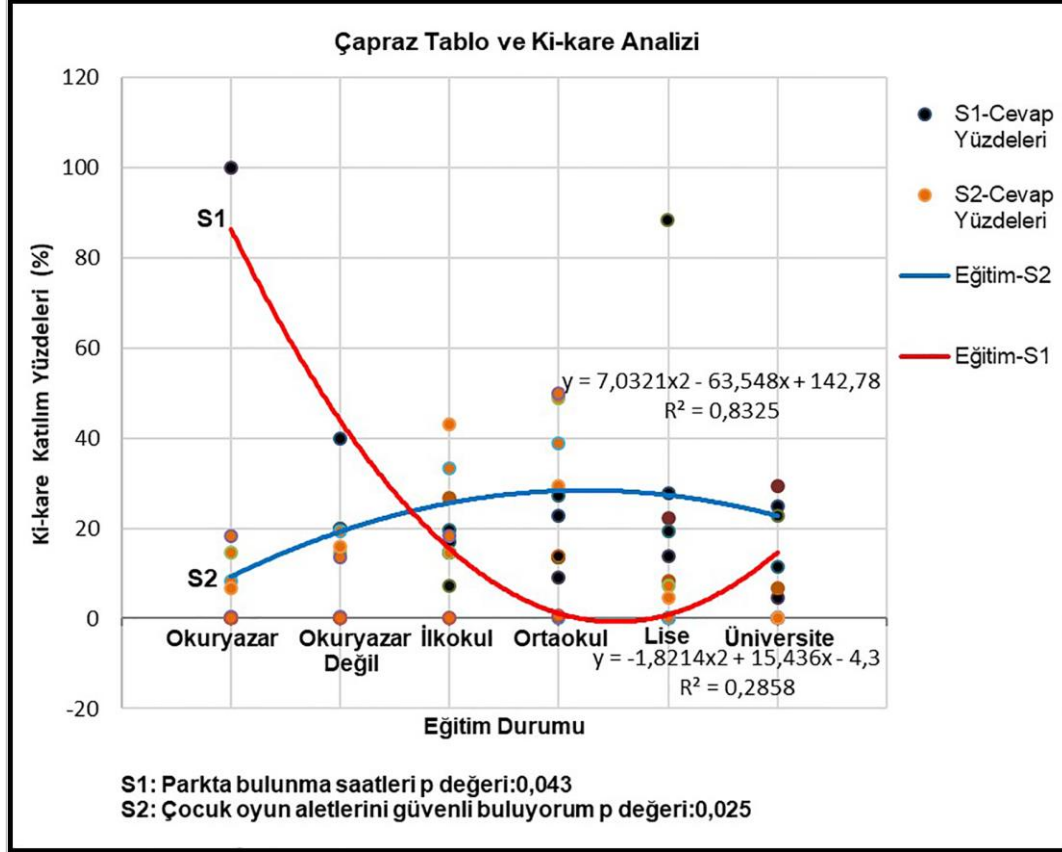
Tablo 4. Çocuk Oyun Alanlarında Kullanıcı İsteklerine İlişkin Verilerin Dağılımı

Kriter	Alt Kriter	Frekans	Dağılım (%)
Çocuk oyun alanlarının resmi olarak dumansız hava sahası olması	Evet	148	98,7
	Hayır	2	1,3
Çocuk oyun alanlarındaki oyun aletlerinin renklendirilmesinin doğruluğu	Evet	138	92,0
	Hayır	12	8,0
Çocuk oyun alanlarında kullanılan bitkilerin boyu	Kısa Boylu	40	26,7
	Uzun Boylu	110	73,3
Çocuk oyun alanlarında zemin türü seçimi	Kum	23	15,3
	Kauçuk	36	24,0
	Beton	2	1,3
	Çim	75	50,0
	Diğer	14	9,3
Çocuk oyun aletleri malzeme türü	Plastik	49	32,7
	Ahşap	92	61,3
	Polietilen	2	1,3
	Kauçuk	2	1,3
	Diğer	5	3,3
Park tercihi etkileyen faktörler	Oyun Çeşitliliği	19	12,7
	Ev/İş Yeri Uzaklığı	24	16,0
	Güvenli Olması	19	12,7
	Temiz Olması	17	11,3
	Görebileceğim Yer Olması	33	22,0
	Diğer	38	25,3
Çocukların farklı tip oyunlarla oynayabileceği alanların olması	Evet	147	98,0
	Hayır	3	2,0
Oyun elemanı tercihi	Kum	14	9,3
	Zıp Zıp	23	15,3
	Tırmanma	5	3,3
	Yer Satrancı	23	15,3
	Hepsi	82	54,7

3.5. Demografik Yapı İle Bazı Sorular Arasındaki İlişki

Ankete katılanların demografik yapıları ankette yer alan bazı sorular arasında ilişki olup olmadığını analiz edebilmek için çapraz tablo ve Pearson Ki-kare analizi yapılmıştır. Demografik yapı ile parkta bulunma saatleri ve parkların mevcut durumuna ilişkin sorular arasında anlamlı bir ilişki olmadığı belirlenmiştir. Yalnızca eğitim durumu ile parkta bulunma saatleri (S1) ve çocuk oyun alanlarında bulunan aletleri güvenli buluyorum (S2) sorusu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Parkta 3 saate kadar zaman geçiren okuryazar, ilkokul, üniversite mezunlarının oranı diğerlerine göre daha yüksektir. Parkta 4-5

saate kadar vakit geçirenlerin ilkökul ve ortaokul eğitim düzeyinde olanların yüzdesi daha yüksektir. Bu durum hafta sonu parkların piknik için kullanılmaları ve piknik yapmayı tercih etme durumunun ise eğitim durumu ile ilişkili olduğu şeklinde açıklanabilir. Çocuk oyun alanlarında bulunan aletleri güvenli bulma durumu ise ilkökul ve ortaokul mezunlarında daha yüksek olduğu ve bu oranın üniversite mezunlarına gelindiğinde düştüğü görülmektedir (Şekil 3) Bu durum ise eğitim durumu ile bilgi ve bilinç düzeyinin artması sonucu güven duymanın azalması ile açıklanabilir.

Şekil 3. Çapraz Tablo ve Pearson Ki-Kare Analizi

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Kahramanmaraş kenti örneğinde gerçekleştirilen çocuk oyun alanlarının kullanıcı memnuniyeti ve istekleri üzerine yapılan, üç farklı parkta olmak üzere toplam 150 anket sonucunda, mevcut oyun alanlarının çocukların fiziksel, psikolojik, zihinsel ve sosyal gelişimini desteklemede yetersiz kaldığı tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmanın sonucunda çocukların parkta 1-2 saat civarında en çok 16:00 ile 18:00 aralığında vakit geçirdikleri saptanmıştır. Parkların uzun süreli olarak 3 saat (%12,0), 4saat (%13,3) ve 5saat (%18) gibi oranlarla hafta sonları kullanıldığı belirlenmiştir. Araştırma sonucunda parkları çoğunlukla kadınların kullandığı, parkı kullanan ebeveynlerin 26-35 yaş aralığında olduğu, eğitim durumlarının çoğunlukla üniversite mezunu olduğu ve çoğunluğunun ev hanımı olduğu belirlenmiştir. Parkı kullanan ebeveynlerin 2 çocuk sahibi oldukları, çocuk yaşlarının ise 0-3 ile 4-6 yaş aralığında oldukları tespit edilmiştir. Anket sonuçlarında görüldüğü gibi kullanıcılara göre çocuk oyun alanlarının ev/iş yeri yakınlığı, görüş mesafesinde olması tercih edilebilirliğini artırmaktadır. Bu bağlamda Konut bölgesine yakın olan oyun alanlarına ulaşım kolay olduğundan kullanım artmakta olduğu ve özellikle okul çağı çocuklarının ebeveyn olmaksızın oyun alanına daha rahat gelebileceği ve uzun süre kalabileceği belirtilmiştir (Özgen ve Aytuğ, 1992). Ayrıca anket sonuçlarında çocuk oyun alanlarının talep edilen aktivitelere imkân sağlamadığı ve temizlik ve bakım açısından sorunlar olduğu ortaya çıkmıştır. Güvenlik, temizlik, oyun elemanı yetersizliği ve konut alanlarına uzaklık gibi sorunların çocuk oyun alanlarında kalınan süreyi etkilediği yapılan çalışmalarla belirtilmiştir (Özgen ve Aytuğ, 1992; Yılmaz ve Bulut, 2003).

Çocuk oyun alanlarının yetersiz olarak değerlendirilmesinde en önemli nedenler, çocuk oyun alanının sunduğu oyun araçlarından, yaş gruplarına dağılımından, bakımsızlıktan ve bunların tehlikeli olmalarından kaynaklanmaktadır (Özgen ve Aytuğ, 1992). Bundan hareketle kullanıcılar yöneltilen çocuk oyun alanlarında bakım, tuvalet sayısı ve temizliği, alanın temizliği, basket ve futbol alanları yetersiz bulunmuştur.

Kullanıcılar oyun elemanları olarak standart oyun aletleri yerine diğer oyun türlerini, fiziksel ve zeka geliştirici oyunlar, çocukların ilgisini çekecek oyunlar, ahşap oyun setleri, macera oyunları, top havuzu, tırmanma ve denge oyun aletleri talep ettiklerini belirtmişlerdir. Çalışmada belirtilen oyun alanlarında genelde kullanılan salıncak, kaydırak ve tahterevallli vb. gibi standart ve fabrika ürünü oyun elemanları olup, bu alanlar mevcut haliyle çocukların kesintisiz hareket etme isteğini karşılamakta yetersiz kalmaktadır (Özgüner vd., 2007).

Ankette belirtilen istekler arasında çocuk oyun aletleri malzeme türünün ahşap, zemin türünün ise çim tercih edilmesi, çocuk oyun alanlarında çocukların ağaçlar, çiçekler ve diğer doğal objelerle ilgilenmeleri, çocukların doğa ile iç içe olmaktan ve bu tür alanlarda oynamaktan hoşlandıkları görüşünü (Cunningham vd., 1994; Kellert, 2002) desteklemektedir.

Ziyaretçilerin demografik özellikleri alanla ilgili planlamalarda büyük önem taşımaktadır. Ancak, ziyaretçi özelliklerinin alanla ilgili diğer bazı konularla ilişkilendirilmesi ve analiz edilmesi, park yöneticilerine karar vermede daha geniş bir çerçeve sunmaktadır. Bu nedenle istatistiksel analizlerin birbiriyle ilişkilendirilmesi gerekmektedir (Akyol ve Akbulut, 2017). Eğitim durumu ile parklarda bulunan oyun aletlerini güvenli buluyorum sorusu arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu durum kullanıcıların eğitim düzeyi arttıkça bilgi ve bilinç düzeyinin artması olarak yorumlanabileceğinden parkların tasarım, planlama ve bakımının önemini ortaya koyması açısından önemli bir sonuçtur. Eğitim durumu ile parkta geçirilen süre arasındaki ilişki ise eğitim seviyesi azaldıkça parkta uzun süreli ve piknik amacı ile geçirilen sürenin arttığı olarak yorumlanmıştır. Bu durum parkların tasarım ve planlamasında dikkate alınması gereken önemli bir sonuçtur.

Elde edilen tüm veriler değerlendirildiğinde; çocuk oyun alanlarının planlama ve tasarımında kullanıcı istekleri dikkate alınmalıdır. Çocuk oyun alanlarının ulaşılabilir ve güvenilir bir konumda olması sağlanmalıdır. Standart oyun elemanları yerine yaratıcılığı geliştiren fiziksel, sosyal ve ruhsal gelişimini destekleyecek ve oyun çeşitliliği sunacak şekilde tasarlanmalıdır. Oyun çeşitliliği sağlayan tasarımlarda yaş grupları dikkate alınmalıdır. Donatı elemanlarının sayısı yeterliliği kullanıcı potansiyeli dikkate alınarak sağlanmalıdır. Çocuk oyun alanlarının temizlik ve bakımı işlemlerinin düzenli yapılmasını sağlayacak düzenlemeler getirilmelidir.

Anket formları yüz yüze metodu ile parkları çocukları ile birlikte kullanan ebeveynlere uygulanmıştır. Çocuk oyun alanlarını kullanan çocukların görüşleri ebeveynleri aracılığı ile alınmıştır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda anket formlarının doğrudan çocuklara yöneltilmesi elde edilen sonuçları çok daha zenginleştirecektir.

KAYNAKLAR

- Akyol, A., Akbulut, E. (2017). Korunan alanların planlanması ve etkin yönetiminde ziyaretçi özellikleri ve algılarının önemi: Kurşunlu Şelalesi Tabiat Parkı örneği. *Turkish Journal of Forestry, Türkiye Ormancılık Dergisi*, 18(3): 197-206.
- ASTM. (2016). *Standard Guide for ASTM Standards on Playground Surfacing*. ASTM International, www.astm.org (Erişim tarihi: 10.05.2017).
- Bal, A. (2005). Zonguldak Kenti Yeşil Alan Sistemindeki Çocuk Oyun Alanlarının Durumunun Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Açısından İrdelenmesi, Basılmamış Yüksek Lisans Tezi, Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Bartın, 172 s.
- Cihangiroğlu, C. (1994). Çocuk Oyun Alanlarındaki Oyun Aletlerinde Uyulması Gereken Kriterler Üzerine Bir Araştırma.(Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı, Ankara.
- CPSC. (2010). *Public playground safety handbook: Government Printing Office*. <http://www.cpsc.gov/pagefiles/122149/325.pdf> (Erişim tarihi: 10.01.2018).

- Cunningham, C., Jones, M., Taylor, N. (1994). The Child-Friendly Neighbourhood: Some Questions and Tentative Answers from Australian Research. *International Play Journal*: 279-295.
- Duman, G., Koçak, N. (2013). Çocuk oyun alanlarının biçimsel özellikleri açısından değerlendirilmesi (Konya ili örneği). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi* 11(1): 64-81.
- Ergen, S. 2000. Sokakların çocuk oyun alanı olarak kullanılabilirliğine ilişkin bir yöntem denemesi: Süleymaniye örneği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Günel, B. ve Esin, N. (2007). İnsan – Mekân İletişim Modeli Bağlamında Konutta Psiko-Sosyal Kalitenin İrdelenmesi. *İTÜ Dergisi/a, Mimarlık-Planlama-Tasarım Serisi*, 6, 1: 19-30.
- Kellert, S.R. (2002). Experiencing nature: affective, cognitive, and evaluative development in children. In: Kahn, P.H and Kellert S.R. (Eds.), *Children and Nature: Psychological, Sociocultural, and Evolutionary Investigations*. The MIT Pres. USA.
- Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. *Archives of Psychology*, Vol. 22, 5-55.
- Özgen, Y., Aytuğ, A., (1992). Kullanıcı Eğilimleri Açısından Çocuk Oyun Alanları Ve Araçları Üzerine Bir İnceleme. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*. Vol. 42/2 s:99-118.
- Özgen, Y., Özgüç, İ.M. (1994) Çocuk oyun bahçelerinde tasarım sorunları. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 44:101-104
- Özgüner H., Ergin Ş., Gül A., Çukur D., Küçük V., Akten M. (2007). Günümüz Kültürel Yapısı içinde Kentsel Alanda Doğa Korumanın Olanak ve Sınırları İle Sosyalleşme Sürecinde Çocuklarda Doğa Bilinci Gelişimini Destekleyici Kentsel Tasarım Yaklaşımlarının Saptanması. Süleyman Demirel Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projesi Raporu, Proje No: 01018-m-05, Isparta.
- Tavşancıl, E. (2002). *Tutumların Ölçülmesi Ve Spss İle Veri Analizi*; Ankara: Nobel Yayınları
- Tezbaşaran, A.A. (2008). Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu (e-kitap). http://www.academia.edu/1288035/Likert_Tipi_Ölçek_Hazırlama_Kılavuzu (Erişim tarihi: 10.12.2017).
- Tranter, P., Doyle, J. (1996). Reclaiming the residential street as playspace. *International Play Journal*: 481-97.
- Tranter, P., Pawson, E. (2001). Children's access to local environments: a case-study of Christchurch, New Zealand." *Local Environment* 6(1): 27-48.
- Valentine, G., McKendrick, J.H. 1997. Children's outdoor play: exploring parental concerns about children's safety and the changing nature of childhood. *Geoforum* 28: 219-235.
- Yılmaz, S., Bulut, Z. (2003). Kentsel Mekânlarda Çocuk Oyun Alanlarının Yeri ve Önemi: Erzurum Örneği. *Milli Eğitim Dergisi*, Sayı:158.
- Yücel, G.F. (2005). Çocuk oyun alanları tasarımı. *İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi* 55(2):99-110.

EXTENDED ABSTRACT

Playing has a very important role on the Children's can grow healthy not only physical and psychological but also social and mental. It is very important where and how this activity that children love is realized. Today, especially children living in urban areas are gradually decreasing due to their relationship with natural areas, their parents' feeling of protecting their children and increasingly disappearing in natural areas of cities (Tranter and Doyle, 1996; Valentine and McKendrick, 1997). In designing and planning children's playgrounds to be able to fulfill their functions, a number of principles need to be considered so that they can respond to their physical, social and psychological needs. These include criteria such as location, roads, safety elements, types and materials of play elements, surface pavements, border elements and stairs (ASTM 2016, CPSC 2010, Duman ve Koçak 2013, Ergen 2000, Özgen ve Özgüç 1994, Yücel 2005). Since designing children's playgrounds, knowing user requests before and after planning is important for correct application of the principles. As a user, one is in the expectation that the space must be designed to meet its own needs and satisfy its goals (Günel ve Esin, 2007). For this reason, children and their families who are the sole users of children's playgrounds need to be consulted at every point of their desire, design and planning.

From this point, it is aimed to determine user opinions and requests in children playgrounds. Questionnaires were prepared for this purpose in the study, Onikişubat and Arslanbey city parks in Kahramanmaraş city, and face-to-face method in guided recreation area. The questionnaire forms consist of questions collected in four main topics, using demographic characteristics of users, time and duration of use of parks, opinions about current situation and user requests, taking advantage of previous studies. A five-point Likert scale was used for the purpose of determining the opinions of the users regarding the current situation of children's play areas. The questionnaire forms were analyzed with the help of SPSS (Statistical data analysis program). Design and planning recommendations have been developed by evaluating the analysis results.

It has been determined that current playgrounds are inadequate to support the physical, psychological, mental and social development of children in a total of 150 questionnaires, in three different parks, based on user satisfaction and willingness of children playgrounds in Kahramanmaraş city. As a result of this study, it was determined that children spend most of the time in the park between 16:00 and 18:00 in 1-2 hours. It has determined that the parks were used for 3 hours (12.0%), 4 hours (13.3%) and 5 hours (18%) on weekends for a long time. It is determined that the majority of the parks are women, the parents who use the park are between the ages of 26-35, the education is mostly university graduate, and the majority is the housewife.

Parents using the park were found to have two children, while children ages ranged from 0-3 to 4-6 years. As seen in the survey results, according to the users, children's playgrounds are increasingly preferred to be in the vicinity of home / work place and in sight. In this context, it is stated that the use of playgrounds close to the residential area is easy to use because of its easy accessibility, and it is stated that especially the children of the school can come to the playground more easily without a parent (Özgen and Aytuğ, 1992). Furthermore, the survey results show that children playgrounds do not provide the requested activities and there are problems in terms of cleaning and maintenance. It is problem that as safety, cleanliness, inadequacy of plaything and distance to residential areas have been reported to affect the time spent in children's playgrounds (Özgen and Aytuğ, 1992, Yilmaz and Bulut, 2003).

The most important reasons for the inadequacy of children's playgrounds are due to the distribution of children's playground equipment, age groups, lack of care and their dangerousness (Özgen and Aytuğ, 1992). Therefore, in the children's play areas directed by the users, the number of toilets, cleanliness, cleanliness of the area, basket and football fields are found inadequate.

Users have stated that they require other play types instead of standard play tools, physical and intelligent developer plays, children's interest plays, wooden play sets, adventure plays, ball pool, climbing and balance play equipments.

Among the requests stated in the questionnaire were the preference for children's play equipment, wood, grass for the ground, and children's interest in trees, flowers and other natural objects in children's playgrounds, children being intertwined with nature and lively in such areas.